

Rakentamisen kiertotalous – siirtymä resurssiviisaaseen rakennettuun ympäristöön

Mikko Vatanen

Kiertotalous on talousmalli, jonka tavoitteena on edistää kestävää kehitystä ja jolla on alati kasvavaa merkitystä myös rakennusosalalla. Perinteinen, lineaarinen talousmalli on lisännyt vaurautta, mutta samalla aiheuttanut luonnonvarojen kulutuksen kasvua. Kiertotalouden tavoitteena on kestävä tuotanto ja kulutus, jotka pysyvät maapallon kantokyvyn rajoissa. Suomen Kiertotalouden strateginen ohjelma (2021) tähtää siirtymään kohti hiilineutraalia kiertotaloutta vuoteen 2035 mennessä. Kansallisesti täsmennettyinä tavoitteina (kuvio 1) ovat mm. raaka-aineiden kulutuksen hillintä, siirtyminen uusiutumattomista luonnonvaroista uusiutuviin, resurssien tuottavuuden parantaminen sekä materiaalien kierrätysasteen nostaminen. (Valtioneuvosto 2021.)

Kuvio 1. Kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteet (Savolainen ym. 2024)

Rakennussektorilla on keskeinen rooli yhteiskunnan resurssien käytön ohjaajana tulevaisuudessa. Toimiala vastaa merkittävästä osasta luonnonvarojen kulutusta sekä yhteiskunnan kokonaispäästöjä. Kiertotalouden periaatteiden hyödyntäminen rakennusosalalla tarjoaa konkreettisia ratkaisuja ympäristökuormituksen vähentämiseen ja

vähähiilisen yhteiskunnan edistämiseen. Selkeästi määritellyt kiertotalousratkaisut rakentamisessa tukevat siirtymistä resurssitehokkaampaan ja ilmastoystävällisempään tulevaisuuteen. (Ympäristöministeriö 2025a.)

Ympäristöministeriön (2025a) mukaan rakentamisen kiertotaloutta pyritään edistämään erityisesti kolmessa keskeisessä teema-alueessa:

1. Olemassa olevan rakennetun ympäristön tehokas käyttö

Tilojen yhteiskäyttö, käyttötarkoituksen muutokset ja lisärakentaminen pidentävät rakennusten käyttöikää ja vähentävät uuden rakentamisen tarvetta.

2. Materiaalikiertojen edistäminen

Purkumateriaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys toteutetaan jätehierarkian mukaisesti. Rakennushankkeissa edellytetään purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitystä.

3. Elinkaariajattelu uudisrakentamisessa

Rakennusten elinkaariominaisuudet kuten säilyvyys, muunneltavuus ja uudelleenkäytettävyys ovat keskeisiä vähähiilisen ja kiertotaloutta tukevan rakentamisen kannalta.

Kun asia on tunnistettu tärkeäksi, on toimintaa myös hyvä pyrkiä aktiivisesti ohjaamaan oikeaan suuntaan. Ohjaaminen voi olla velvoittavaa, kuten lainsäädäntöä – tai vapaaehtoista, kuten esimerkiksi tiedollista ja taloudellista ohjaamista.

Uusi lainsäädäntö

- **Rakentamislaki** on tullut voimaan 2025 alusta saakka ja se velvoittaa vähähiiliseen rakentamiseen, elinkaariajatteluun sekä kiertotalouden huomioimiseen rakentamisessa ja purkamisessa (Ympäristöministeriö 2025b).
- **EU:n rakennustuoteasetus (2025)** on tullut voimaan 2025 alusta ja sen on tarkoitus tukea materiaalien uudelleenkäyttöä ja yhdenmukaistaa tuotestandardeja (Valtioneuvosto 2024).

Vapaaehtoiset kehittämistoimet

- **Green Deal -sitoumus** tarjoaa toimijoille mahdollisuuden sitoutua mm. hankkeiden suunnittelun ja valmistelun kiertotalousnäkökohtien edistämiseen, olemassa olevan rakennetun ympäristön tehokkaaseen käyttöön sekä uudelleenkäyttö- ja kierrätystuotteiden markkinoiden kasvattamiseen (Ympäristöministeriö 2024).
- **Yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta** on järjestelmällistä toiminnan kehittämistä kilpailukyvyn, kestävyys ja osaamisen edistämiseksi (Tilastokeskus 2025). Osaltaan vauhtia kehittämiseen voivat tuoda myös julkiset TKI-hankkeet.

Rakentamisen kiertotalouden kehittämistä käytännössä – havaintoja ja esimerkkejä LapinKierto-hankkeesta

LapinKierto-hanke edistää kiertotalouden käytännön omaksumista lappilaisissa pk- ja mikroyrityksissä tarjoamalla konkreettisia kokeiluja, asiantuntijapalveluja sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatioympäristöjä. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa yritysten valmiuksia kehittää kiertotalousprosessejaan ja tukea vihreän siirtymän edistämistä Lapin alueella. Toteuttajina toimivat Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Lappia ja REDU. Rahoittajana toimii Lapin liitto osana Euroopan aluekehitysrahastoa. (Lapin AMK 2025.)

LapinKierto-hanke kokoaa siis yhteen useita toimijoita ja tarjoaa laajan kirjon kiertotaloutta edistäviä toimenpiteitä Lapin alueen yrityksille. Tässä artikkelissa nostetaan esiin erityisesti rakentamisen kiertotalouteen liittyviä pilotteja ja käytäntöjä, jotka havainnollistavat, miten kiertotalous voi edetä vaiheittain yritysten arjessa. Muita näkökulmia ja hankkeen ajankohtaisia sisältöjä löytyy LapinKierto-hankkeen verkkosivuilta ja julkaisuista.

Yrityksillä on yleisesti ottaen vahva tahtotila edistää vastuullisuutta, kestävyyttä ja kiertotaloutta omassa toiminnassaan. Käytännön toteutus ei kuitenkaan ole aina yksiselitteistä – monilla toimijoilla on vielä epäselvää, miten kiertotalouden periaatteita voitaisiin konkreettisesti soveltaa omassa arjessa (Pitkänen ym. 2024, 38). LapinKierto-hankkeen pilotit tarjoavat esimerkkejä eri kehitysvaiheissa oleville yrityksille, alkaen ensiaskeleista aina strategiseen kiertotalousjohtamiseen saakka. Hankkeen pilottitoimet

ovat tässä artikkelissa jäsennetty kolmeen kehitysvaiheeseen alla olevan kuvion (kuvio 2) mukaisesti:

Kuvio 2. Kiertotalouden kehitysvaiheita yrityksissä (Vatanen 2025)

Aloittaja – Ensiaskeleet kiertotalouteen

LapinKierto-hankkeen alkuvaiheen piloteissa yritykset ovat lähteneet liikkeelle kiertotalouden perusasioista, joiden määrittämiseen hankkeessa muodostettiin työkaluksi kiertotalouskatselmus (Vinblad ym. 2024). Katselmuksessa tarkastellaan yrityksen toimintaa ja tunnistetaan kehittämiskohteita, jotka voivat liittyä esimerkiksi materiaalien käyttöön, kiinteistöihin, päästöihin, muihin ympäristönäkökohtiin sekä sosiaalisen kestävyiden osa-alueisiin, kuvio 3.

Kuvio 3. Esimerkkiyrityksen kiertotalouskatselmus (Vatanen 2025)

Rakentamisen kiertotalouden näkökulmasta katselmusprosesseissa ehdotetut toimenpiteet ovat sisältäneet esimerkiksi:

- Tilojen tehokkaan käytön, muunneltavuuden ja käytettävyyden varmistamista.
- Rakennusten ylläpidon ja pitkäaikaiskestävyyden varmistamista.
- Energiatehokkuuden parantamisen ja ostoenergian tarpeen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä.
- Jätteiden tehokkaan lajittelun mahdollistamista.

Tämäntyyppisissä piloteissa korostuvat usein hyödyt, jotka **syntyvät resurssien säästöstä ja toiminnan tehostumisesta**. Vaikka yrityksillä on vahva tahtotila edistää kestävyyttä, kiertotalouden käytännön soveltaminen voi olla vielä hahmottumaton – juuri tähän LapinKierto-hankkeen katselmukset ja asiantuntijatuki ovat tarjonneet arvokasta apua.

Kehittäjä – Syvemmälle käytäntöihin

Askelta rajatummissa pilottitarkasteluissa yritykset ovat siirtyneet kiertotalouden käytäntöjen aktiiviseen soveltamiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen. Tyypillisesti tässä vaiheessa kiertotalous ei ole enää pelkkä tavoite, vaan osa arjen ratkaisuja ja työprosesseja. Hyvä esimerkki tästä on Lapin keskussairaalan korjaustyömaalla toteutettu pilotti, jossa keskityttiin kestävän purkamisen käytäntöihin, kuvio 4.

Kuvio 4. Lapin keskussairaalan korjaustyömaan pilotti (Vatanen 2025)

Pilotissa tarkasteltiin mm. purkumateriaaliselvityksen laatimista, purkumateriaalien käsittelyä sekä kierrätyksen ja uudelleenkäytön mahdollisuuksia / jätehuollon optimointia. Samalla kehitettiin työntekijöiden osaamista ja lisättiin ymmärrystä kiertotalouden vaikutuksista rakennushankkeen kokonaisuuteen.

Kehittäjä-vaiheen piloteissa korostuvat tyypillisesti:

- Käytännön **toimintatapojen** kehittäminen: kuten kestävän purkamisen järjestelyt ja materiaalien lajittelu purkutyössä.
- Työntekijöiden **osaamisen** vahvistaminen kiertotalouden näkökulmasta.
- **Yhteistyö ja verkostoituminen**: kuten esimerkiksi materiaalien kierrätysohjelmien hyödyntäminen.
- **Motivaatio ja ammattitaito**, kun kiertotalouden mukaisten käytäntöjen kehittäminen vahvistaa työn merkityksellisyyttä.

Rakentamisen kiertotalouden kannalta kestävä korjaaminen ja purkaminen on kiertotalouden ytimessä. Toimenpiteet tukevat mm. olemassa olevan säilyttämistä ja tehokasta käyttöä sekä materiaalikiertojen edistämistä jätehierarkian mukaisesti. Tässä esimerkissä LapinKierto-hankkeen tuki on auttanut yrityksiä tunnistamaan kehityskohteita ja viemään kiertotalouden entistäkin kiinteämmäksi osaksi käytännön työmaatoimintaa.

Edelläkävijä – Strateginen ja systemaattinen kiertotalous

Edelläkävijäorganisaatioilla kiertotalous ei ole enää yksittäisten toimenpiteiden tasolla, vaan se on integroitu osaksi organisaation strategiaa, johtamista ja arvoja. Edelläkävijät toimivat suunnannäyttäjinä, jotka kehittävät uusia ratkaisuja ja jakavat osaamistaan myös laajemmin, kuvio 5.

Kuvio 5. Kiertotalouden edistäminen edelläkävijäyrityksessä (Vatanen 2025)

Esimerkkinä voidaan mainita LapinKierto-hankkeessa **hiihtokeskuksen kanssa yhteistyössä laadittu kiertotalousohje**, jossa kiertotalous kytkeytyy ympäristöjohtamiseen, vastuullisuusohjelman toteuttamiseen ja hankintakäytäntöjen uudistamiseen. Organisaatio on jo toteuttanut 'tavanomaiset' toimenpiteet ja etsii nyt uusia avauksia mm. kiertotaloutta edistävien hankintojen parista. Työntekijöiden osaamista kehitetään edelleen, ja sidosryhmille viestitään aktiivisesti vastuullisuudesta ja ympäristöarvoista.

Edelläkävijävaiheessa korostuvat:

- **Ympäristöjohtamisen ja vastuullisuusohjelmien** toteuttaminen
- Kiertotalouden sisällyttäminen oman toiminnan lisäksi myös **hankintakäytäntöihin**
- **Hankeyhteistyön ja verkostojen** hyödyntäminen uusien ratkaisujen kehittämisessä
- **Osaamisen** jatkuva kehittäminen ja vaikuttava **viestintä**

Rakentamisen kiertotalouden näkökulmasta edelläkävijät panostavat pitkäjänteisesti esimerkiksi elinkaariajatteluun, elinkaaren pidentämiseen korjaamisen ja huoltamisen keinoin, resurssien tehokkaaseen käyttöön, digitaalisten palveluiden kehittämiseen sekä materiaalikierroja tehostavaan toimintaan. He toimivat esimerkkeinä muille ja osoittavat, miten kiertotalous voi olla osa organisaation kokonaisvaltaista kehittämistä.

Yhteenveto

Rakentamisen kiertotalous on keskeinen osa siirtymää kohti resurssiviisasta ja vähähiillistä yhteiskuntaa. Rakennussektori kuluttaa merkittävästi luonnonvaroja ja tuottaa suuren osan jätteistä ja päästöistä, minkä vuoksi kiertotalouden periaatteiden soveltaminen rakentamisessa on erityisen tärkeää. Kiertotalous tarjoaa ratkaisuja resurssien tehokkaalle käytölle, materiaalikierroille sekä elinkaariajattelun edistämiseksi.

Lapin AMKin TKI-toiminnassa – kuten LapinKierto-hankkeessa – toteutettavat pilotit, selvitykset ja muut vastaavat toimet voivat auttaa konkretisoimaan, miten kiertotaloutta voidaan edistää eri vaiheissa. Kehittämistä voidaan tehdä niin uudenlaisen toimintakulttuurin aloittamisessa kuin edelläkävijän toiminnan terävöittämisessäkin. Yrityksillä on vahva tahtotila kehittää vastuullista toimintaa, mutta käytännön toteutus vaatii usein ulkopuolista tukea ja esimerkkejä. TKI-hankkeiden myötä

tehtävät asiantuntijatarkastelut, osaamisen ja yhteistyöverkostojen kehittyminen sekä omat panostukset auttavat yrityksiä tunnistamaan omat lähtökohtansa ja etenemään kohti strategista kiertotalousajattelua.

Lähteet

Lapin ammattikorkeakoulu 2025. LapinKIERTO – Kiertotalousosaaminen Lapin yritysraja-alueissa. Viitattu 18.9.2025
<https://lapinamk.fi/hanke/lapinkierto-kiertotalousosaaminen-lapin-yritysraja-alueissa-2/>.

Savolainen, H et al. 2024. Suomen kansantalouden materiaalivirrat ja niiden vaikutukset. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:8. Viitattu 17.9.2025
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165490/VN_2024_8.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Pitkänen, K. ym. 2024. Kiertotalousbarometrit 2023: Kiertotalous suomalaisten arjessa ja yritysten toiminnassa. Viitattu 17.9.2025
<http://hdl.handle.net/10138/569826>.

Tilastokeskus 2025. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Viitattu 18.9.2025 https://stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html.

Valtioneuvosto 2024. EU:n rakennustuoteasetus voimaan 7. tammikuuta 2025. Viitattu 18.9.2025 <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/eu-n-rakennustuoteasetus-voimaan-7.-tammikuuta-2025>.

Valtioneuvosto 2021. Uusi suunta – Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:1. Viitattu 16.9.2025 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-658-7>.

Vinblad, S., Vatanen, M., Köngäs, R. & Kokko, S. 2024. Pieniä tekoja ja konkreettisia muutoksia – Astu kiertotalousmatkalle! Viitattu 19.9.2025
<https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lumenlehti/2024/10/31/pienia-tekoja-ja-konkreettisia-muutoksia-astu-kiertotalousmatkalle/>.

Ympäristöministeriö. 2025a. Rakentamisen kiertotalous. Viitattu 19.9.2025
<https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>.

Ympäristöministeriö. 2025a. Rakentamislaki sujuvoittaa rakentamista ja edistää päästövähennyksiä ja kiertotaloutta. Viitattu 17.9.2025 <https://ym.fi/rakentamislaki>.

Ympäristöministeriö 2024. Kiertotalouden green deal: pelisäännöt ja muutosalueet. Viitattu 18.9.2025 <https://ym.fi/kiertotalouden-green-deal>.